

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/175/2018
Identifikačné číslo spisu:	8714203381
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8714203381.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T. I., trvalým pobytom v G. L., G. L. XXX, zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Kováčechovou, so sídlom v Banskej Bystrici, Komenského 21, proti žalovaným 2/ Z. Č., trvalým pobytom v G. L. XXX, 3/ I. Č., trvalým pobytom v G. L. XXX, obaja zastúpení advokátom JUDr. Martinom Bašistom, so sídlom v Poprade, Štefániková 8, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 20C/35/2014, o dovolaní žalovaných 2/ a 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14.decembra 2017 sp. zn. 11Co/43/2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove zo 14.decembra 2017 sp. zn. 11 Co 43/2017 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

O d ô v o d n e n i e

1. Okresný súd Poprad (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí prvým) z 9.decembra 2014 č.k. 20C/35/2014- 75 žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia vlastníckeho práva k pozemkom a rodinnému domu súp. č. XXX, nachádzajúcim sa v k.ú. G. L., zamietol; žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovaným trovy konania vo výške 279,64 €, v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vecne svoje rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil absenciou preukázania neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu nedostatku vôle odpredať dom súp. č. XXX postavený na pozemku parc. č. XXX, garáže a hospodárska budova postavených na pozemku parc. č. XXX/X a pozemkov parc. č. XXX, parc. č. XXX/X, parc. č. XXX/X, parc. č. XXX/X a parc. č. XXX, to všetko zapísané na LV č. XXX pre obec a k.ú. G. L. uzatvorenej so žalovanou 1/ (v pôvodnom konaní) Z. C., od ktorej predmetnú nehnuteľnosť odkúpili žalovaní 2/ a 3/. V odôvodnení poukázal na to, že vlastnícke právo je chápané ako tzv. absolútne právo a pôsobí voči všetkým (erga omnes). Ako najzákladnejšie subjektívne právo je v podstate chránené priamo či nepriamo celým právnym poriadkom. Podaním návrhu na začatie konania, možno rozhodnúť o tom, či tu právny vzťah je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že nebola splnená podmienka pre konštatovanie existencie naliehavého

právneho záujmu, a to, že rozhodnutie v prejednávanej veci nevyvolá ďalšie spory. Taktiež mal za to, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, nakoľko nepreukázal pravdivosť tvrdení uvedených v žalobe. Podľa názoru súdu bolo nepochybné, že Z. C. (žalovaná 1/ v pôvodnom konaní) uhradila sumu vo výške 35 680 €, a to po vzájomnej dohode na základe kúpnej zmluvy. Námietku žalobcu týkajúcu sa podhodnotenia predmetu kúpy považoval za neodôvodnenú, nakoľko z výsluchu žalovaných 2/ a 3/ mal za preukázané, že stav nehnuteľnosti bol dezolátny a dom bol prakticky neobývatelný bez ohrozenia vlastného zdravia, pričom v takomto prípade hodnotu nehnuteľnosti určuje jej stav a nie tvrdenia žalobcu. S ohľadom na vyššie uvedené žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom (v poradí prvým) z 23. novembra 2016 sp. zn. 11Co/69/2015 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá vo vzťahu k žalovanej 1/; v prevyšujúcej zamietavej časti zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Žalovanej 1/ náhradu trov prvostupňového konania nepriznal a v tomto rozsahu zmenil rozsudok súdu prvej inštancie. Taktiež žalovanej 1/ nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že z listu vlastníctva č. XXX, okres O., obec G. L., k.ú. G. L., zistil, že rodinný dom súpisné č. XXX, postavený na parc. č. XXX a parc. č. XXX, ako aj parcela XXX/X sú vedené ako vlastníctvo žalovaných 2/ a 3/ v pomere 1/1. Vzhľadom na danú skutočnosť, určovacia žaloba vo vzťahu k žalovanej 1/ bola nedôvodná, nakoľko jej nesvedčí vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam, a preto nemôže mať žalobca naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva vo vzťahu k tejto účastníčke konania. S poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O.s.p.“) odvolací súd potvrdil rozsudok prvej inštancie vo výroku, ktorým súd prvej inštancie žalobu zamietol vo vzťahu k žalovanej 1/. V zrušujúcej časti rozsudku odvolací súd uložil súdu prvej inštancie doplniť dokazovanie výsluchom svedkov C. O., P. Č. Q. E. C., a to aj so zreteľom na text kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovanou 1/, kde v čl. V je uvedené, že sa zmluvné strany dohodli na tom, že kupujúci je povinný spätne predat' predávajúcim predmet kúpy popísaný v čl. I ods. 1, 2 zmluvy, a to v prípade, ak predávajúci najneskôr do 8. mája 2011 kupujúcemu odovzdá celú kúpnu cenu vo výške 20 000 €. V takomto prípade je kupujúci povinný v tento deň uzavrieť, resp. najneskôr však v nasledujúci pracovný deň zmluvu, ktorou spätne prevedie vlastnícke právo späť na predávajúceho tak, ako ho on previedol touto zmluvou na kupujúceho. Vzhľadom na vyššie uvedené mal odvolací súd za to, že je potrebné výsluchom svedkov zistiť, z akého dôvodu takáto dohoda bola zakomponovaná do kúpnej zmluvy a či sa nejednalo o disimulované dojednanie žalobcu a žalovanej 1/, účelom ktorého bolo, aby pohľadávka veriteľa bola uspokojená tak, že na neho prejde vlastnícke právo k veci, slúžiacej na zabezpečenie pohľadávky, ktoré by predstavovalo spôsob realizácie záložného práva spôsobom, ktorý nie je zákonom dovolený a prieči sa ustanoveniam § 522 v spojení s § 151a § 151j Občianskeho zákonníka. Podľa názoru odvolacieho súdu bude ďalej potrebné skúmať, či na predmetné konanie žalobcu a žalovanej 1/ nedopadá ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka najmä z toho pohľadu, či sa neprieči dobrým mravom. Pokiaľ ide o právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., odvolací súd uviedol, že musí byť naliehavý, pričom súdna prax sa ustálila na názore, že určovacia žaloba je prípustná pri spornosti práv k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri nehnuteľností, ak rozsudok vyhovujúci žalobe môže privodiť zosúladenie evidovaného a právneho stavu. Ak žalovaní boli zapísaní v katastri nehnuteľností ako vlastníci spornej nehnuteľnosti, potom žalobca má naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva. K námietke žalovaných 2/, 3/, týkajúcej sa zložitosti riešenia problémov vyvolaných prípadnou neplatnosťou kúpnej zmluvy odvolací súd uviedol, že nároky z neplatného právneho úkonu je možné vyporiadať vzájomne s ich právnym predchodcom, ktorý si následne, prípadne súbežne môže nároky z neplatného právneho úkonu vyporiadať s tým, v koho prospech na jeho základe plnil, teda kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil.

3. Po vrátení veci a doplnení dokazovania v zmysle intencií odvolacieho súdu, Okresný súd Poprad rozsudkom (v poradí druhým) zo 7. júla 2017 č.k. 20C/35/2014- 245 žalobu opätovne zamietol a priznal žalovaným proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním dospel k záveru, že naliehavý právny záujem žalobcu nie je daný. V prejednávanej veci nie je splnená podmienka pre konštatovanie existencie naliehavého právneho záujmu a to, že rozhodnutie v prejednávanej veci nevyvolá ďalšie právne spory. Vzhľadom na skutočnosť, že

žalobca uhradenú kúpnu cenu k dispozícii nemá, a že žalovaní predmet kúpy v značnom rozsahu zrekonštruovali, nemožno predpokladať bezsporový priebeh vzájomného vyporiadania sa zmluvných strán. Vo vzťahu k otázke dobrej viery žalovaných 2/ a 3/ poukázal na existujúce rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I. ÚS 549/2015 (v bodoch 15.- 19), ktoré aj v prípade nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka konštatuje oslabenie ústavou chráneného práva vlastníť majetok v prípade, že nadobúdateľ nadobudne vlastnícke právo v dobrej viere. Žaloba bola voči pôvodne žalovanej 1/ právoplatne zamietnutá; v konaní teda nemožno konštatovať neplatnosť kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a žalovanou 1/, nakoľko táto nie je účastníkom konania (stranou sporu). Súd prvej inštancie mal za to, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, nakoľko nepreukázal pravdivosť tvrdení uvedených v žalobe. Žiadnym dôkazom nepreukázal nevedomosť či tieseň, alebo akýkoľvek nátlak či podvodné konanie pôvodne žalovanej 1/. Tieto tvrdenia nepotvrdili ani svedkovia P. Č. Q. C. O.. Svedkovia popreli tvrdenia žalobcu o potrebe získať od žalobcu pôžičku, čo malo byť dôvodom následného predaja domu. V odôvodnení rozhodnutia ďalej poukázal na to, že zneužitie práva - abusus iuris je konanie zdánlivo dovolené, ale usilujúce sa o nedovolený výsledok napr. šikanózný výkon práva. V tomto smere mal za to, že konanie žalobcu je voči žalovaným šikanózne a v rozpore s dobrými mravmi. Z hľadiska posúdenia oprávnenosti a odôvodnenosti žaloby je nevyhnutné, aby sa posúdila aj z hľadiska zásad občianskoprávných vzťahov - základného a zásadného interpretačného pravidla obsiahnutého v ustanovení § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého „výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi“. Subjekt vykonávajúci právo musí jeho výkon realizovať v súlade so zákonom, jeho realizácia musí byť primeraná s ohľadom na cieľ, ktorý má byť dosiahnutý, t.j. nesmie ísť o šikanózný výkon práva a musí byť v súlade s dobrými mravmi (napríklad uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 2 Cdo 4/2014). Je nepochybné, že žalobcovi bola po uzavretí kúpnej zmluvy uhradená suma 35 680 €, a to po vzájomnej dohode v zmysle kúpnej zmluvy, i keď žalobca priznal len prijatie sumy 20 000 €. Súd opätovne konštatoval, že nemá pochybnosti o tom, že nehnuteľnosť za predpokladu, že je v dobrom stave, mohla mať vyššiu trhovú cenu, avšak pokiaľ stav nehnuteľnosti bol dezolátny a dom bol prakticky neobývateľný bez ohrozenia vlastného zdravia, v takom prípade nepochybne hodnotu nehnuteľnosti určuje predovšetkým jej stav a tvrdenie žalobcu o podhodnotení predmetu kúpy, je takto neodôvodnené. Žalobca navyše nevysvetlil, prečo súhlasil s kúpnu cenou podľa zmluvy, nepreukázal ani dôvod, pre ktorý kúpnu zmluvu uzavrel. V tomto smere možno konštatovať len šikanózný výkon práva žalobcu, ktorému nemožno poskytnúť právnu ochranu. Vzhľadom na uvedené skutočnosti súd prvej inštancie žalobu ako nedôvodnú zamietol, nakoľko neboli preukázané dôvody, z ktorých by vyplývala neplatnosť uzavretej kúpnej zmluvy. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca.

4. Krajský súd v Prešove rozsudkom (v poradí druhým) zo 14. decembra 2017 sp.zn. 11Co/43/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že určil, že žalobca je vlastníkom rodinného domu č. XXX stojaceho na pozemku č. CKN XXX zastavané plochy a nádvoria o výmere 135 m² a pozemku č. CKN XXX zastavané plochy a nádvoria o výmere 135 m², CKN XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 342 m², na LV č. XXX k.ú. G. L.. Sporovým stranám nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení rozsudku konštatoval, že v danej veci súd prvej inštancie síce vykonal potrebné dokazovanie, avšak dôkazy nesprávne vyhodnotil. Z uvedeného dokazovania vyplýva, že žalobca poskytol predmetné nehnuteľnosti za účelom zabezpečenia pôžičky, ktorú potrebovali C. O. Q. P. Č. a z textu kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a pôvodne žalovanou 1/ vyplýva (čl. V kúpnej zmluvy), že zmluvné strany sa dohodli, že kupujúci je povinný späťne predať predávajúcim predmet kúpy popísaný v čl. I. ods. 1 a 2, a to v prípade, ak predávajúci najneskôr do 8.mája 2011 kupujúcemu odovzdá celú kúpnu cenu a to sumu 20 000 €. V takomto prípade je kupujúci povinný v tento deň uzavrieť, resp. najneskôr nasledujúci pracovný deň zmluvu, ktorou späťne preveďe vlastnícke právo na predávajúceho tak, ako ho on previedol touto kúpnu zmluvou na kupujúceho.

4.1. V danom prípade žalobca tvrdil, že kúpnu zmluvou sa len predstieralo jej uzatvorenie, pretože v skutočnosti bola vôľa zabezpečiť pohľadávku vyplývajúcu zo zmluvy o pôžičke, ktorá údajne mala byť poskytnutá C. O. Q. P. Č., synom pôvodne žalovanej 1/ E. C.. Z vykonaného dokazovania vyplýva záver, že disimilované dojednanie žalobcu a pôvodne žalovanej 1/, účelom ktorého bolo, aby pohľadávka veriteľa bola uspokojená tak, že na neho prejde vlastnícke právo k veci, slúžiacej na zabezpečenie

pohľadávky, predstavuje dojednanie spôsobu realizácie záložného práva spôsobom, ktorý nie je zákonom dovolaný a prieči sa § 522 Občianskeho zákonníka v spojení s § 151a až 151j Občianskeho zákonníka. Na predmetné konanie žalobcu a pôvodne žalovanej 1/ dopadá ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka najmä z toho pohľadu, že sa prieči dobrým mravom. Odvolací súd uviedol, že „pokiaľ ide o otázku vplyvu neplatnosti právneho úkonu na práva dobromyseľných nadobúdateľov, k tejto otázke sa vyjadril Ústavný súd SR v uznesení z 10.2.2010 sp.zn. I. ÚS 50/10. Poukázal v ňom na zásadu Rímskeho práva, v zmysle ktorej z neprávania nemôže vzniknúť právo. Zdôraznil, že platne nemôže nadobudnúť vlastnícke právo právny nástupca ak subjekt, od ktorého odvodzuje svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti toto právo nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol ďalej platne previesť. Vo všeobecnosti možno za vlastníka považovať osobu, v prospech vlastníctva ktorej svedčí nadobúdacie konanie a zodpovedajúci právny titul, napríklad zmluva. Za vlastníka je v takomto prípade považovaný ten, v prospech práva ktorého svedčí nadobúdací titul. Neplatný právny úkon ale nemá právne následky, aké má platný právny úkon; na jeho základe preto nedochádza k prevodu nehnuteľnosti. I keď v prípade neplatného právneho úkonu o prevode nehnuteľností prevedených ďalej na iných nadobúdateľov svedčí v prospech týchto ďalších nadobúdateľov modus, chýba im titulus. Dobrá viera týchto ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa (§ 129 a nasl. OZ). Dobrej viere ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana ktorú poskytuje nadobúdateľovi nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Pokiaľ zápis v katastri nehnuteľnosti nezodpovedá skutočnosti, má táto skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri. Ak je prvotná kúpna zmluva neplatná, nestal sa prvý kupujúci vlastníkom nehnuteľnosti a v prípade jej ďalšieho prevodu nesvedčí v prospech ďalších nadobúdateľov vlastnícke právo, ktoré by malo byť odvodené od vlastníckeho práva prvého kupujúceho. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva. Nemožno preto ani uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako tak nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv ako má sám. Taktiež, pokiaľ ide o právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., musí byť tento naliehavý, pričom súdna prax sa ustálila na názore, že určovacia žaloba je prípustná pri spornosti práv k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri nehnuteľností, ak rozsudok vyhovujúci žalobe môže privodiť zosúladenie evidovaného a právneho stavu. Ak žalovaní sú zapísaní v katastri nehnuteľností ako vlastníci spornej nehnuteľnosti, potom žalobca má naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva“.

4.2. Pokiaľ žalobca sám uviedol, že konal ľahkovážne, bez obvyklej miery opatrnosti potrebnej pri dispozícii s nehnuteľnosťou a vedomo v rozpore s právnym poriadkom (uzavrel kúpnu zmluvu, hoci mu nešlo o prevod nehnuteľnosti a jej uzavretím zakryl skutočný zámer zabezpečiť pohľadávku syna žalovanej 1/), odvolací súd zdôraznil, „že ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka umožňuje súdu posúdiť vec v tom smere, či výkon daného subjektívneho práva je v súlade s dobrými mravmi a v prípade, že tomu tak nie je, odprieť právnu ochranu uplatňovaného práva. Aplikácia tohto ustanovenia umožňuje aj zásah do výkonu už existujúceho práva vyplývajúce z občiansko-právnych vzťahov, nemôže ale viesť k vzniku, zmene, alebo zániku práv a povinností. Ustanovenie § 3 ods. 1 OZ nemá vlastnú priamu normotvornú platnosť, upravuje iba spôsob aplikácie a interpretácie iných ustanovení. Tu však treba prihliadať na záujem vlastníka na určitosti a nespornosti právnych vzťahov k nehnuteľnosti v jeho vlastníctve a v zosúladení v katastri evidovaného stavu so stavom právnym, čo je záujem všeobecne akceptovateľný a takýto výkon vlastníckeho práva sám o sebe nie je v rozpore s dobrými mravmi“.

4.3. Na základe uvedeného odvolací súd dospel k záveru, „že kúpna zmluva uzavretá medzi žalobcom a pôvodne žalovanou 1/ Z. C. dňa 11. marca 2011 je neplatná vzhľadom na čl. V tejto zmluvy. Z obsahu kúpnej zmluvy vyplýva, že ide o neplatný právny úkon, pretože tento právny úkon nespĺňal náležitosti vôle žalobcu, ktorého úmyslom nebolo previesť predmetné nehnuteľnosti na pôvodne žalovanú 1/ a v konaní nebola preukázaná žiadnym relevantným spôsobom jeho vôľa uzavrieť kúpnu zmluvu na nehnuteľnosti v jeho vlastníctve na Z. C.. Preto bol aj uzavretý článok V. kúpnej zmluvy, z ktorého vyplýva, že kupujúca je povinná späťne predať predávajúcemu predmet kúpy popísaný v čl. I. ods. 1 a 2 tejto zmluvy ... Toto jeho konanie a uzavretie takejto zmluvy vyplývalo z jeho nadmernej dôverčivosti, jednoduchšej mysle a jeho ľahkovážnosti, v snahe pomôcť iným osobám vo finančnej tiesni. Kupujúca

Z. C. , resp. jej syn E. C. celkovú situáciu slabšej osobnosti žalobcu využili vo svoj prospech a neúmerne sa na jeho úkor ako slabšieho obohatili, keďže možno predpokladať, že kúpna cena 20 000 € je podstatne nižšia oproti trhovej cene nehnuteľností. Odvolací súd konštatoval, „že uzavretie takejto kúpnej zmluvy, z ktorej nesporne vyplýva, že žalobca nechcel prejavom svojej vôle spôsobiť také právne účinky, ktoré s týmto prejavom vôle normy občianskeho práva spájajú, teda jeho vôľou nebolo previesť vlastnícke právo na Z. C., je takýto prejav vôle absolútne neplatný. Spornú kúpnu zmluvu je v rozpore s ust. § 39 OZ, keď jej účelom ako aj obsahom došlo k obchádzaniu zákona. Ide preto o absolútny neplatný právny úkon od počiatku a žalobca preto nikdy neprestal byť vlastníkom sporných nehnuteľností. Keďže Z. C. sa na základe tejto neplatnej kúpnej zmluvy nemala stať vlastníčkou nehnuteľností, nemohla predmetné nehnuteľnosti ani previesť na ďalšie osoby, teda žalovaných Z. Č. Q. I. Č.“. K obsahu zmluvy odvolací súd konštatoval, že nesie znaky zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, avšak neobsahuje náležitosti § 522 a nasl. V spojení s § 151a až 151j Občianskeho zákonníka.

4.4. K nedostatku naliehavého právneho záujmu konštatovaného súdom prvej inštancie odvolací súd poukázal na odsek 8 rozsudku Krajského súdu v Prešove sp.zn. 11Co/69/2015 (ak žalovaní sú zapísaní v katastri nehnuteľností ako vlastníci sporných nehnuteľností, potom žalobca má naliehavý právny záujem na určení svojho vlastníckeho práva) a teda ak žalovaní namietali zložitosť riešenia problémov vyvolaných prípadnou neplatnosťou kúpnej zmluvy, nároky z neplatného právneho úkonu je možné vyporiadať vzájomne s ich právnym predchodcom, ktorý si následne, prípadne súbežne môže nároky z neplatného právneho úkonu vyporiadať s tým, v koho prospech na jeho základe plnil, teda kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil.

4.5. Záverom odvolací súd poukázal na to, že v danom prípade bolo potrebné vec posudzovať aj podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, teda či výkon daného subjektívneho práva bol v súlade s dobrými mravmi. Konštatoval, že výkon subjektívneho práva žalobcu je v súlade s dobrými mravmi, keďže bolo dostatočne preukázané, že syn kupujúcej Z. C., ktorý zabezpečoval uzavretie kúpnej zmluvy, využil dôveryhodnosť, ľahkovážnosť a jeho jednoduchšiu myseľ na získanie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Mal za to, že kúpna cena za predmetné nehnuteľnosti by nepostačovala ani na zabezpečenie obydľia, a tým ho nadmerne ukrátili. Rozsudok súdu prvej inštancie považoval odvolací súd za rozsudok vydaný v rozpore so zásadou spravodlivosti, keď sa napriek názoru vyslovenému odvolacím súdom (rozsudok Krajského súdu v Prešove sp.zn. 11Co/69/2015) nevyporiadal náležite a spravodlivo s platnosťou kúpnej zmluvy, ale naopak konštatoval šikanózný výkon práva zo strany žalobcu. Vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd podľa § 388 CSP zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie a žalobe žalobcu vyhovel. O trovách konania rozhodol podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 257 CSP a nepriznal stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

5. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 2/ a 3/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnili poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 CSP argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolatelia v dovolaní namietali, že odvolací súd predmetnú vec na základe odvolania žalobcu opätovne prejednal, pričom dospel k iným skutkovým zisteniam bez toho, aby vo veci nariadil pojednávanie. Vyčítali odvolaciemu súdu, že nesprávne vyhodnotil svedecké výpovede C. O. Q. P. Č., nesprávne právne vyhodnotil ostatné listinné dôkazy nachádzajúce sa v súdnom spise, konštatoval skutkové okolnosti, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní a na základe takýchto skutočností následne vydal napadnuté rozhodnutie, ktoré spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Odvolací súd pri hodnotení dôkazov nerešpektoval jasne preukázanú a prejavenu vôľu účastníkov zmluvného vzťahu kúpnej zmluvy, že jedinou vôľou predávajúceho a kupujúcej je prevod vlastníckych práv na kupujúcu a nie nejaké zabezpečenie údajnej pôžičky žalobcu. Vykonaným dokazovaním pred súdom prvej inštancie sa žiadnym spôsobom nepreukázalo to, že žalobca údajne potreboval pôžičku pre C. O. Q. P. Č.. Z výpovedí uvedených svedkov je zrejmé, že tvrdenie žalobcu o tom, že nechcel predávať nehnuteľnosti, ale len zháňa niekoho, od koho by si mohol požiť peniaze, ktoré potreboval pre C. O., resp. P. Č., je klamstvom zo strany žalobcu, na ktorom odvolací súd postavil podstatu dôvodov, prečo určil kúpnu zmluvu za neplatnú. Odvolací súd tak svojim rozhodnutím neodôvodnene zasiahol do súkromnoprávneho vzťahu medzi žalobcom a pôvodnou žalovanou 1/ ako zmluvných strán, nerešpektujúc autonómiu ich vôle. Namietali tiež, že odvolací súd určil za neplatnú kúpnu zmluvu uzavretú medzi žalobcom a Z. C. (pôvodnou žalovanou 1/) zo dňa 11.marca 2011, pričom však žalobca s Z. C. neuzatváral dňa 11.marca 2011

žiadnu kúpnu zmluvu, ale dňa 10.marca 2011 a práve táto kúpna zmluva z 10.marca 2011 bola právnym titulom na prevod vlastníckych práv na Z. C.. Nesúhlasili s názorom odvolacieho súdu, že v konaní nebola preukázaná žiadnym relevantným spôsobom vôľa žalobcu uzavrieť kúpnu zmluvu, keď dokonca aj pred notárom žalobca deklaroval vôľu previesť svoje vlastnícke práva na Z. C. a bol uzrozumený s tým, že v dohodnutom čase bude musieť nehnuteľnosti aj vypratať. Poukázali tiež na to, že žalobca už pred prevodom spornej nehnuteľnosti na Z. C. nakladal so svojim majetkom tak, že tento predával tretím osobám za odplatu, a teda už pred uzavretím kúpnej zmluvy s Z. C. prejavoval vôľu zbavovať sa svojho majetku. Žalobca v prehlásení z 11.januára 2012 považoval za vysporiadané všetky záväzky a pohľadávky vyplývajúce z kúpnej zmluvy z 10.marca 2011 a takmer rok po prevode vlastníckych práv opätovne a jednoznačne potvrdil svoju vôľu previesť na Z. C. vlastnícke práva k nehnuteľnostiam a nie je možné žiadnym výkladom právnych noriem tieto jeho prejavy vôle uskutočnené s odstupom niekoľkých mesiacov považovať len za ľahkovážne konanie žalobcu bez miery obvyklej opatrnosti potrebnej pri dispozícii k nehnuteľnostiam, ktoré by si malo podľa odvolacieho súdu zaslúžiť ich ochranu v zmysle § 3 ods. 1, resp. § 39 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uvádza podľa ich názoru „násilné zdôvodnenie“ svojho rozhodnutia, ktoré nemá oporu vo vykonanom dokazovaní a je možné tak jednoznačne konštatovať nesprávne právne posúdenie veci. Namietali, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný z dôvodu nedostatočného odôvodnenia. V tejto súvislosti poukázali na nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06 a I. ÚS 198/07 tvrdiac, že v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu, právo na spravodlivý proces vyžaduje, aby rozhodnutie súdu bolo odôvodnené. Výplýva to z potreby transparentného vysluhovania spravodlivosti, ktorá má byť obsiahnutá v každom justičnom akte a je korelátom práva sporovej strany predkladať návrhy a argumenty. Odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, je predpokladom toho aby strany mohli účinne uplatňovať právo na opravné prostriedky, a tiež je predpokladom kontroly výkonu spravodlivosti zo strany verejnosti. Žiadali, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu zamietne alebo ho zruší a vec vráti odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

6. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že dovolanie považuje za neprípustné a aj nedôvodné. Mal za to, že odvolací súd plne rešpektoval ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky aj Ústavného súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k obchádzaniu zabezpečovacieho prevodu práva. Vzhľadom k tomu, že dovolatelia namietajú skutkové (nie právne) okolnosti, dovolanie žalovaných proti rozsudku odvolacieho súdu nie je podľa § 421 ods. 1 CSP prípustné. Navrhli, aby dovolací súd podané dovolanie ako neprípustné odmietol, resp. ako nedôvodné zamietol. Uplatnil si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale tiež dôvodné.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017). Tejto mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To

znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (m.m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

11. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania žalovaných na základe obsahu (čl. 11 CSP v spojení § 124 ods. 1 CSP) a dospel k záveru, že dovolatelia vyvodzujú prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 CSP.

13. Z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8Cdo 73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie žalovaných, že v konaní došlo k nimi tvrdenej vade zmätočnosti.

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

17. Procesným postupom súdu je len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 162/2017, 3 Cdo 22/2018, 4 Cdo 87/2017, 5 Cdo 112/2018, 7 Cdo 202/2017, 8 Cdo 85/2018). Postupom súdu možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou (návrhom) uplatneného nároku (1 Cdo 228/2017, 2 Cdo 220/2017, 3Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 5 Cdo 45/2018, 7 Cdo 35/2018, 8 Cdo 56/2017, 1 VCdo 2/2017).

18. Dovolatelia tvrdia, že odvolací súd dospel k iným skutkovým zisteniam bez toho, aby vo veci nariadil pojednávanie a vykonal dokazovanie, na ktoré bol v takom prípade povinný.

19. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov, alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

21. Podľa § 378 ods. 1 CSP na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 188 ods. 1 CSP súd vykonáva dôkazy na pojednávaní.

22. V zmysle § 383 CSP je odvolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní. Podľa § 384 ods. 1 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám. V zmysle § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

23. Procesné dokazovanie je procesným právom osobitne upravený postup súdu v civilnom konaní, ktorý slúži k utvoreniu poznatkov súdu o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie, ktorých existencia alebo neexistencia zostala pochybná, a to taký postup, pri ktorom súd svojimi zmyslami poznáva určitú rozhodujúcu skutočnosť priamo alebo poznáva určité správy o tejto skutočnosti. Pri tomto postupe utvorené poznatky sa nazývajú skutkové poznatky a myšlienkový postup hodnotenia rozhodujúcich skutočností je skutkovým hodnotením.

24. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvej inštancie sú však značne obmedzené. Odvolací súd je totiž v zásade viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. Iba v prípade, ak má pochybnosti o jeho správnosti, má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, a to vtedy, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tým, že opakoval dôkazy vykonané súdom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania. Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Je tomu tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zачytené) v zápisnici o pojednávaní (por. rozhodnutie najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 2/1997). V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu.

25. Z vyššie uvedeného tiež vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci (por. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 131/2009, 4 Cdo 98/2017).

26. Ak by sa odvolací súd odchýlil od skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez toho, aby rešpektoval povinnosť opakovania alebo doplnenia dokazovania, zasiahol by do ústavne zaručeného práva účastníka konania na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, do obsahu ktorého patrí aj to, že odvolací súd sa môže odchýliť od skutkového stavu zisteného prvoinštančným súdom len po doplnení alebo opakovaní dokazovania, ktorého výsledky opravnému súdu umožnia vlastné, prípadne aj odlišné hodnotenie dôkazov (por. napríklad rozhodnutia ústavného súdu II. ÚS 387/2010, II. ÚS 506/2013).

27. Z obsahu odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že považoval dokazovanie súdom prvej inštancie za vykonané, avšak dôkazy boli nesprávne vyhodnotené. Z uvedeného dokazovania vyplývalo, že žalobca poskytol predmetné nehnuteľnosti za účelom zabezpečenia pôžičky, ktorú potrebovali C. O. Q. P. Č. a z textu kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobcom a pôvodne žalovanou v 1/ vyplývalo (čl. V kúpnej zmluvy), že zmluvné strany sa dohodli, že kupujúci je povinný späťne predať predávajúcim predmet kúpy popísaný v čl. I. ods. 1 a 2, a to v prípade ak predávajúci najneskôr do 8. mája 2011 kupujúcemu odovzdá celú kúpnu cenu, a to sumu 20 000 €. Ďalej z prevedeného dokazovania odvolaciu súdu vyplynul záver, že disimulované dojednanie žalobcu a pôvodne žalovanej v 1/, účelom ktorého bolo, aby pohľadávka veriteľa bola uspokojená tak, že na neho prejde vlastnícke právo k veci, slúžiacej na zabezpečenie pohľadávky, predstavovalo dojednanie spôsobu realizácie záložného práva spôsobom, ktorý nie je zákonom dovolený a prieči sa ustanoveniu § 552 v spojení s § 151a až § 151j Občianskeho zákonníka. Na predmetné konanie žalobcu a pôvodne žalovanej 1/ dopadalo ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka najmä z toho pohľadu, že sa priečilo dobrým mravom. Ďalej odvolací súd poukázal na to, že pokiaľ žalobca uviedol, že konal ľahkovážne, bez obvyklej miery opatrnosti potrebnej pri dispozícii s nehnuteľnosťou a vedome v rozpore s právnym poriadkom, tak ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka umožňuje súdu posúdiť vec v tom smere, či výkon daného subjektívneho práva je v súlade s dobrými mravmi a v prípade, že tomu tak nie je, odoprieť právnú ochranu uplatňovanému právu. Odvolací súd konštatoval, že kúpna zmluva, z ktorej nesporne vyplývalo, že žalobca nechcel prejavom svojej vôle spôsobiť také právne účinky, ktoré s týmto prejavom vôle normy občianskeho práva spájajú, teda jeho vôľou nebolo previesť vlastnícke právo na Z. C., je neplatná. Sporná kúpna zmluva bola v rozpore s § 39 Občianskeho zákonníka a v danom prípade išlo o absolútne neplatný právny úkon od počiatku a žalobca preto nikdy neprestal byť vlastníkom sporných nehnuteľností.

28. Na základe uvedeného je dovolací súd toho názoru, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyvodil odlišné skutkové zistenia a na ich základe aj odlišné právne závery (platnosť, resp. neplatnosť kúpnej zmluvy) ako súd prvej inštancie bez toho, aby vo veci vykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdu prvej inštancie na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal nariadiť pojednávanie v zmysle § 385 ods. 1 CSP a dokazovanie v zmysle § 384 ods. 1 CSP sám v potrebnom rozsahu zopakovať a zadovážiť si tak rovnocenný poklad pre odlišné hodnotenie dôkazov podľa § 191 CSP. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu. Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval, keď vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvej inštancie, na základe ktorých ale dospel k iným skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil iný právny záver bez toho, aby na ním nariadenom pojednávaní doplnil alebo zopakoval dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie.

29. V nadväznosti na uvedené je podľa názoru dovolacieho súdu opodstatnená i ďalšia námietka

dovolateľov týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia a nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu. K tomu je potrebné uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*). Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevypływajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

30. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

31. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, najmä vtedy, ak odvolací súd zmeňuje rozsudok súd prvej inštancie, resp. potvrdzuje rozsudok z iných dôvodov. V takom prípade odvolací súd musí podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku vyčerpávajúcim spôsobom. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Uvedené platí o to viac v prípade, ak sa odvolací súd odchýli od skutkových zistení súdu prvej inštancie, kedy z odôvodnenia jeho rozhodnutia musí byť jednoznačné, na základe akých dôkazov a úvah dospel odvolací súd k odlišným skutkovým záverom.

32. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezodpovedá vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. V prejednávanej veci odvolací súd zmenil zamietavý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o určenie vlastníckeho práva žalobcu k spornej nehnuteľnosti. Vychádzajúc z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu nie je zjavné, na základe čoho odvolací súd dospel k záveru, že vôľou žalobcu nebolo previesť vlastnícke právo na pôvodne

žalovanú 1/ a uzavrieť kúpnu zmluvu. V odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu zároveň absentuje zrozumiteľný a jasný výklad, z akých dôkazov vychádzal pri posúdení, že kupujúca Z. C.Š., resp. jej syn E. C.Č. využili vo svoj prospech celkovú situáciu osobnosti žalobcu (nadmerná dôverčivosť, jednoduchšia myseľ a jeho ľahkovážnosť, v snahe pomôcť iným osobám vo finančnej tiesni) a neúmerne sa na jeho úkor ako slabšieho obohatili, že žalobca potreboval pôžičku pre C. O. Q. P. Č., keď títo svedkovia pri svojom výsluch pred súdom prvej inštancie jednoznačne popreli tú skutočnosť, že by od žalobcu požadovali poskytnutie nejakých pôžičiek, ktoré by mali súvislosť s predajom predmetnej nehnuteľnosti, čo robí toto rozhodnutie arbitrárnym a nepreskúmateľným. Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu pritom treba považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku. Tento nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu má potom za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené odvolaciemu súdu v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku.

33. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd uzatvára, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenia odvolacieho súdu plynúce z nerešpektovania § 384 ods. 1 a § 385 ods. 1 CSP a nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia, ktoré znemožnili dovolateľom uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Váda tejto povahy je dôvodom, ktorý zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho dôvodnosť. Najvyšší súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP), pričom sa nezaoberal ďalšími dovolacími námietkami, najmä vo vzťahu k § 421 ods. 1 CSP, ktoré sa vzhľadom na procesný dôvod zrušenia napadnutého rozhodnutia stali za danej situácie bezpredmetné.

34. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.